

Met een paard naar de vrijheid

Met een paard naar de vrijheid

Arthur de Jong

Uitgeverij de Morgenster

‘Opdat wij nooit zullen vergeten.’

Voor mijn broers.

Eerste druk, september 2024
ISBN: 9789465122434
NUR: 287

Arthur de Jong
© 2024 Uitgeverij de Morgenster
www.uitgeverijdemorgenster.nl

Omslag en vormgeving, Arthur de Jong

Alle rechten voorbehouden.

Niets uit deze uitgave mag worden verveelvoudigd, opgeslagen in een geautomatiseerd gegevensbestand, of openbaar gemaakt, in enige vorm of op enige wijze, hetzij digitaal, elektronisch, mechanisch, door fotokopieën, opnamen, of op enige andere manier, zonder voorafgaande schriftelijke toestemming van de uitgever.

1

Vechtersjassen

3 september 1942.

‘Moeder!’ riep David toen hij de keuken van de boerderij binnenstormde. Moeder, die net op haar gemak de afwas deed, draaide zich om. Haar donkere haar had ze in een knot gestoken en haar diepzwarte ogen keken David onderzoekend aan.

‘Wat is er, jongen?’ vroeg ze terwijl ze het laatste schone bord in een van de kastjes zette. ‘Heb je weer een van je streken uitgehaald?’

Davids stem trilde licht terwijl hij vervolgde: ‘Nee, het is nog veel erger.’

‘Wat is er dan?’

‘Het is zo gemeen! Ze hebben me geslagen. En als u het niet gelooft, kijk maar.’

David stroopte de mouw van zijn jasje op. Drie grote blauwe plekken werden zichtbaar. De andere hand van David balde zich tot een vuist en zijn ogen vulden zich met tranen van woede.

‘Maar ik zal ze krijgen! Ik zal ze terugpakken, hoe dan ook!’ schreeuwde hij, nog buiten adem.

‘Jij gaat helemaal niks doen. Je gaat nu op deze stoel zitten,’ commandeerde moeder. Ze trok een stoel onder de keukentafel vandaan en zette hem met een stevige tik op de vloer.

‘Waarom?’

‘Zodat ik je blauwe plekken kan behandelen.’

‘Is dat nodig?’

‘Heel erg nodig,’ knikte moeder. Ze haalde een van haar zalfjes uit de lade van de grote keukenkast, draaide het deksel eraf en smeerde het groene goedje op zijn arm. De zalf rook naar kruiden en voelde koud aan.

‘Zo,’ zei ze, ‘je zult er wat last van hebben. Over twee dagen zijn de plekken verdwenen.’

‘Maar ik heb er helemaal geen last van,’ protesteerde David. ‘Ik voel niks.’

‘Dat geloof ik,’ knikte moeder. ‘En toch blijf je tot morgenochtend op de boerderij en je gaat niet meer naar de stad.’

Dit raakte David diep. Hij had overal vrienden, haalde veel kattenkwaad uit en was altijd in de stad te vinden. Het vooruitzicht om opgesloten te zitten op de boerderij voelde als een straf.

‘Ik ga wél.’

Moeder schudde heftig haar hoofd. ‘Jij gaat niet. Ik wil niet dat je nog een keer die jongens tegen het lijf loopt.’

Johannes, zijn oudere broer van zestien jaar oud kwam de kamer binnen. Hij was een kop groter dan David en altijd koppig; iets wat moeder meteen aan de puberteit koppelde.

Johannes vond dat onterecht en was van mening dat zijn ouders hem meer vrijheid moesten geven.

‘Welke jongens?’ vroeg Johannes. Hij pakte een glas, vulde het met kraanwater en klokte het in één keer weg. David zag dat zijn handen vuil waren. De mest van de koeien zat onder zijn nagels. Johannes was altijd bij de koeien te vinden. Hij had zelfs vader geholpen toen er een kalf werd geboren. David was erg jaloers geweest.

Tegelijkertijd was hij ook trots op zijn broer. Op school schepte hij graag over Johannes op. De meeste klasgenoten luisterden graag naar zijn verhalen over de boerderij. Maar opeens was het anders geworden. De vaders van zijn beste vrienden Otto en Tom waren bij de NSB aangesloten. De laatste tijd werden ze steeds brutaler en scholden zelfs de meester uit voor alles wat los en vast zat. Hoe konden Otto en Tom, zijn vrienden sinds de kleuterschool, hem

opeens zo haten? Ze speelden altijd samen, deelden geheimen en lachten om dezelfde grappen. En nu, enkel omdat hij een Jood was, keken ze hem aan alsof hij een vijand was. Maar wat betekende het eigenlijk om Joods te zijn? Hij kende de verhalen van zijn grootouders, maar zijn eigen familie volgde nauwelijks de tradities. Was hij echt zo anders? Waarom haatten ze hem dan zo?

Alleen maar omdat hij een Jood was?

Johannes was een Jood.

En vader en moeder waren Joods.

En zijn zus Mirjam, zij was ook een Jood. Eigenlijk waren ze allemaal Joods.

De naam Jood.

David wist niet eens waarom hij een Jood was. Ze gingen niet op zaterdag naar de synagoge. Ze deden geen gebeden en vader had geen gebedsriemen. Alleen bij de maaltijden baden ze. En toch waren ze Joods, omdat opa en oma dat ook waren.

Maar nu hadden zijn vrienden Otto en Tom samen een bondje gesloten. Ze begonnen hem vanmorgen al te treiteren. En uit school kwamen ze naar hem toe.

‘Zo, vuile Jood,’ had Otto geroepen. ‘Jij hoort hier niet meer thuis, in Holland.’

David begreep heel goed wat de jongens bedoelden. Er deden allerlei geruchten de ronde dat de Duitsers verschrikkelijke concentratiekampen hadden en de Joden uit alle windstreken ernaartoe haalden. Hij was verstikt van woede en was de jongens naar de keel gevlogen. Maar zijn vroegere vrienden waren sterker geweest.

David stond op van zijn stoel.

‘Wie waren het?’ herhaalde Johannes zijn vraag.

David slikte moeilijk. Hij vond het gemeen om zijn vrienden te verraden. Maar hij voelde de blauwe plekken gloeien.

‘Otto, en Tom.’

‘Die van de NSB’ers?’

‘Ja.’

Johannes grijsde. ‘Wat mij betreft mag je ze zoveel slaan als je wilt. Die ellendige NSB’ers denken tegenwoordig dat ze alles mogen en kunnen. Ze horen hier niet meer thuis. Ze horen in Duitsland.’

David voelde zich vanbinnen warm worden. Dit was zijn broer, dit was Johannes.

‘Johannes, doe eens rustig,’ kalmeerde moeder. ‘Ik vind dat je zo niet over je medemens mag spreken.’

‘Het zijn niet meer mijn medemens,’ zei Johannes koppig. ‘Ze horen hier niet thuis.’

Moeder schudde haar hoofd en ging verder met de afwas. Johannes ging weer naar de koeien en David besloot om bij de paarden te kijken.

Ze hadden drie paarden: Betsy, Gerrie en Rex. Elk was heel verschillend. Rex was een heel vurig paard. Betsy en Gerrie waren wat rustiger. Betsy en Gerrie waren Friese schimmels. Rex... tja, dat wist David niet meer. Hij vond het wel jammer dat hij niet meer op de naam kwam, maar zette zich er snel overheen. Hij was nog maar twaalf. Hij zou nog zijn hele leven bij de paarden kunnen blijven.

Zijn lievelingspaard was Rex. Waarom dat zo was wist hij zelf ook niet. Het klikte tussen hen. Rex begreep hem. Net zoals nu. David legde zijn hoofd een moment op het warme lichaam van het paard. Rex bleef rustig staan en wreef met zijn hoofd over zijn schouders. David besloot om het paard te borstelen. Ondertussen vergat hij alweer wat er aan het begin van de middag was gebeurd tussen hem, Otto en Tom.

Tegen etenstijd kwam vader langs de stallen.

‘Je bent goed bezig, zeg!’ prees hij David terwijl hij met zijn handen door zijn zwarte kuif borstelde.

Die kuif, dat vond David het leukste aan zijn vader. Dat maakte hem jong. Alsof vader nog geen vijftig was, maar twintig. Of dertig.

Buiten klonk het geratel van een passerend konvooi. David en zijn vader bleven even stilstaan, luisterend naar het zware gerommel van de Duitse legervoertuigen die over de stoffige weg langs de boerderij trokken. David huiverde lichtjes bij de gedachte aan de soldaten die maar enkele meters verderop voorbijtrokken.

‘Borstel hem nog even af. Over een kwartier gaan we eten,’ zei vader.

Vader liep weer verder. David wachtte totdat het geluid van zijn klompen in de schuur was verdwenen.

En toen gebeurde het.

